

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Dan. Stalii Regulae Philosophicae explicatae & Orationes aliquot

Stahl, Daniel

Jenae, 1662

Regula IV. Non entis nulla sunt praedicata

urn:nbn:de:bsz:31-102400

vel positò quod non sit, necesse est, non esse. Et sic antecedens verum est, sed negatur consequentia, quia illa necessitas non est absoluta, sed hypothetica sive ex suppositione, quæ contingentiam non excludit.

REGULA IV.

Non entis nulla sunt predicata.

I. Bifariam ens accipi et n̄suevit; primò locò nominis, & significat essentiam, vel rem ratione essentia suâ, sive actu sit in rerum naturâ, sive non sit, quomodo rosam in hyeme ens esse dicunt Secundo locò participii, quomodo solum id dicitur ens, quod actu existit in rerum naturâ. Quæ quidem duplex hujus vocis acceptio in ipso etiam Aristotele fundamentum mihi habere videtur. Nam apud ipsum τὸ εἶναι jam existentiam significat, & construitur cum casu accusandi, ut I. Post. t. 14. & II. post. t. 72. Jam essentiam, & cum Dativò conjungitur, ut IV. Metaph. t. II. & III. de an. t. 9. & alibi, ut τὸ ἀνθρώπου εἶναι essentiam hominis, τὸν ἀνθρώπου εἶναι, hominem esse significat. Cum igitur quot modis unum oppositorum dicitur, tot & alterum dicatur, necesse est, non ens bifariam accipi: 1. ut opponitur enti in primâ acceptione, & sic nihil dicitur non ens, nisi cui repugnat actu esse, ut Chimære, 2. ut opponitur enti in posteriori significatione, estque idem quod non existens actu in rerum naturâ, etsi existere possit, ut rosa in hyeme, quæ in priori significatione

n̄s

ne non e
taph. t.
ἐστὶ ὄν
τὰ sunt
tur regu

II. D
cellaria
tingenti
cellaria d
ta quæ lu
si non ex
sâ rerum
tio: leo e
fer. Iore
dentalib
ita enunc
videntia.

III. V
emerectè
eitur præ
ri, quæ on
dentalia.
non entia
eclipsis, q
sanitas, q
est. II. Q
dens, cuju
& tamen
plus actu

ne non est non ens. Quò pertinet, quod IX. *Metaph. t. 7* dicitur: *ἡ μὴ ὄντων ἐνία δύναμις ἐστὶν ὅτι ἐστὶ ὅ, ὅτι οὐκ ἐπιχειρεῖ ἐστὶν. Non entium quæd non potentia sunt, non sunt autem quia actu non sunt.* Intelligitur regula de non ente in posteriori significatione.

II. Distingui autem solet inter prædicata necessaria & essentialia, & inter accidentaria & contingencia. & docetur, non entis esse prædicata necessaria & essentialia, vel quod idem est, prædicata quæ sunt essentialia subjecto; convenire ipsi, etsi non existat. Ita si nulli leones essent in universarum rerum naturâ nihilominus tamen illa propositio: *leo est substantia, corporea, animata, vera esset.* Intelligitur igitur regula de prædicatis accidentalibus & contingentibus. Unde etiam vulgò ita enunciari consuevit: *Non entis nulla sunt accidentia.*

III. Verùm obstatè videtur I. quòd rosa in hyemerecè dicitur species, quòd eclipsis futura dicitur præscita, quòd sanitas ab ægrò dicitur amari, quæ omnia sunt accidentia sive prædicata accidentalialia, & tamen subjecta eorum omnia sunt non entia. Nam nec actu est rosa in hyemè, nec eclipsis, quando adhuc est futura & præscitur, nec sanitas, quam amat æger, actu est, quàm diu æger est. II. Quòd hæc propositio: *Socrates est non sedens,* cujus prædicatum est accidentale, est vera; & tamen Socrates est non ens, quia est non amplius actu in rerum naturâ.

B 2

IV.

IV. Dicendum ergo primò, regulam valere de accidentibus denominantibus intrinsecè, ut quoniam purgatorium non est, neque calidum esse potest, neque frigidum. Huc pertinet, quod ait Philosophus IV. *Metaph. t. 16. Ea, quæ non sunt, quò pacto loquentur aut ambulabunt?* Non autem valet de denominantibus extrinsecè ab actu intellectûs, phantasiæ aut appetitus, &c. Quia enim aliquid objectum istarum facultatû esse potest, etsi non existat, vel, quod idem est, quia hæc facultates possunt exercere actus suos circa res non existentes, (potest enim ab intellectu & per imaginationem cognosci, & ab appetitu amari id, quod non est) ideo ab iis & earum actibus denominari quoque aliquid potest, etsi non existat. Et hoc probat argumentum primum. Esse enim speciem, esse præscitum, sunt prædicata extrinsecè denominantia ab actu intellectûs, amari vel esse amatum, est prædicatum denominans extrinsecè ab actu appetitus.

V. Dixi autem de *Denominantibus extrinsecè ab actu intellectus, imaginationis vel appetitus, &c.* quia eorum, quæ extrinsecè denominant à sensibus externis, aut aliis etiam rebus, alia est ratio. Talia enim accidentia non tribuuntur, non entibus. Ita sequitur: Hoc non est. Ergo non videtur, non auditur; quoniam nimirum sensus externi percipiunt solum objecta actu existentia. Ita si ignis non esset, non posset dici calefaciens (quæ denominationi.

nomini
est form
in igne
quâ, qu
esse.

VI. D
insinuav
phis. his
Unde fir
tustribu
quod sim
non dicit
sunt, sea

VII.
purè ne
argume
dictiori
non det
sive sit
rum esse
cas, So
si dicas
sub sine
mniun
IX. D
eadem
rum qu
denom
trinsecè

nominatio est extrinseca: calefactio enim, quæ est forma, per quam calefaciens dicitur, non est in igne, qui calefacit, sed in patiente, v. g. in aquâ, quæ calefit) quoniam agere præsupponit esse.

VI. Distinctionem hanc circa præsentem re. insinuavit ipse Philosophus cit. t. Lib. IX. *Metaphis.* his verbis: *videtur actus esse motus maxime. Unde fit, ut non entibus, sive iis, quæ non sunt, motus tribui non soleat, sed alia quedam predicata, ut, quod sint intelligibilia, & appetibilia, moveri autem non dicuntur, idq. propterea accidit, quod actu non sunt, sed actu futura sunt.*

VII. Dicendum II non valere in accidentibus purè negativis, quale est non sedens, quod evincit argumentum secundum. Cùm enim inter contradictorios terminos, ut inter sedens & non sedens non detur medium, sed necesse sit, de quòlibet, sive sit, sive non sit, ut de Socrate, alterum verum esse, alterum falsum & verò falsum sit, si dicas, Socrates est sedens, necesse est, verum esse, si dicas, Socrates est non sedens. Ita Aristoteles *sub finem c. X. præd.* Eadem ratio est aliorum omnium.

IX. Dixi in purè negativis, quia privativorum eadem est ratio, quæ positivorum. Nam privativorum quædam sunt talia, ut opponantur terminis denominantibus intrinsecè, & sic ipsa etiam intrinsecè denominantia dici possunt. Ut cæcus

opponitur videnti, quod est concretum intrinsecè denominans. Quædam sunt talia, ut opponantur terminis denominantibus extrinsecè, & sic ipsæ etiam extrinsecè denominantia dici possunt, ut *incognitum*. Cognitum enim, cujus privatio est incognitum, dicitur à cognitione, quæ est extrinsecè, quod cognoscitur.

IX. Jam non entis nulla esse accidentia privativa, nisi termini illi, quibus opponuntur denominant extrinsecè ab intellectu, phantasia, vel appetitu, probat: Cui non potest competere aliquod prædicatum accidentale positivum, quod dicitur habitus, ei etiã non potest tribui terminus privativus illi oppositus, quia privativum non potest tribui nisi subjecto capaci habitus. Atqui non enti non potest competere prædicatum accidentale positivum non denominans extrinsecè ab intellectu imaginatione vel appetitu, ut patet ex supra dictis. E. non enti non potest tribui terminus privativus oppositus prædicato accidentali positivo, non denominanti extrinsecè ab intellectu, imaginatione vel appetitu.

X. Dixi autem, nisi habitus eorum denominant extrinsecè ab intellectu, imaginatione vel appetitu, quia si habitus sive termini, quibus privativa opponuntur, denominant extrinsecè ab hisce facultatibus, possunt tribui non entibus, sicut extremus dies, qui nec est, nec fuit, rectè dicitur incognitus, quatenus nescimus, quando futurus sit.

XI.

XI.

habitus i

ve viven

enim mo

XII. E

est, scilicet

dicatum

alicujus

in rerum

vel verbum

trum, i.e.

vel prædicatum

est subje

illa acci

propositio

XIII.

teriti vel

extiterit

quiritur

verè tam

victus ab

præteriti

ista prop

est, non

est futur

bii prop

ris. Non

quiritur

fuerit.

XI. Dicis: Mortuum importat privationem habitus intrinsecè denominantis, nempe vitæ si- ve viventis, & tamen dicitur de non ente. Homo enim mortuus est non ens.

XII. Resp. nulla sunt accidentia ejus, quod non est, scilicet eò tempore, quod per verbum vel prædicatum indicatur, vel, quod eòdem recidit, ut alicujus sint aliqua accidentia, oportet, ut id sit in rerum naturâ pro tempore per prædicatum vel verbum significatum, nimirum, quando neutrum, i. e. nec prædicatum nec copula importat vel præteritum vel futurum tempus, tunc necesse est subjectum esse in præsentem, ut ipsi verè possint illa accidentia tribui, observatâ tamen doctrinâ propositâ.

XIII. Si verò alterum vel utrumque sit præteriti vel futuri temporis, oportet, ut subjectum extiterit præterito, aut existat in futurò, nec requiritur, ut sit in præsentem. Sic Turnus jam non est, verè tamen ipsi tribuitur hocce accidens, quod sit victus ab Æneâ, quia nempe victus est temporis præteriti, sufficit Turnura aliquando fuisse. Sic ista propositio, *dies extremus erit terribilis*, vera est, non obstante, quod jam non est, quia verbum est futuri temporis. Atque hinc patet solutio dubii propositi, nempe *mortuus* est præteriti temporis. Non ergò ut jam aliquis dicatur mortuus, requiritur, ut jam sit, sed sufficit, quod aliquando fuerit.

XIV. Duo, antequàm hinc abeamus, adhuc notari volumus: I. esse quædam verba, quæ præter tempus, quod more aliorum verbum ad significat, significatione suâ certum tempus respiciunt. Illa igitur ut de aliquo prædicentur, requiritur existentia ejus in illò tempore, quod significatio eorum respicit. V. g. verbum *pœnitere*. quòcumq; ipsùm tempore proferatur, respicit significatione suâ tempus præteritū, vel rem factam. Pœnitentia enim est præteriti sive rei factæ, vel reverrà, velex opinione saltem. Hic si quæras ex aliquo, qui hæc in re innocens sit, *an ipsū pœniteat furti*, rectè responderit: Nō entis nulla sunt accidentia. Furtum meum nullum fuit, vel furtum non commisi. E, ejus me non pœnitet. Ut alicui pœnitentia alicujus rei tribuatur in præsentī, non requiritur, ut ea res in præsentī existat, cūm pœnitentia importet actum appetitū.

XV. Dicis: Fieri potest, ut aliquando me pœniteat ejus, quod futurum & factum nondum sit. Respondeo; necesse est, ut cujus te aliquando pœniteat, præteritum sit & factum, respectu ejus temporis, quò te pœnitere dicitur. Quod si jam nondum factum est, nondum tibi etiam pœnitentia tribuitur.

XVI. II. Quæ denominant extrinsecè ab actu alicujus illarum facultatum, de quibus §. præc. & supra §. IV. & si quæ alia est, cujus actus non requirit existentiam objecti, posse prædicari de non ente,

ente, non
de cō nō
& in pñe
Imagina
bilia pos
III. Erb
de an. c
& intell

Ej

I. V.
indiv si
dici ind
ctum es
quod a
neat, q
Met. c.
rum, q
ducunt
non est

II.
essentia
indivisi
essentia
riam es
n à har
ta, utie
modu
tur.

ente, non solum in posteriori ejus significatione, de eò nimirum, quod non est, cum possit esse, sed & in priori, de eò, quod nec est nec esse potest. Imaginari namque, cognoscere, & velle impossibilia possumus. Voluntas enim est impossibile, III. *Eth. c. II.* & imaginamur ea, quæ volumus. III. *de an. c. III* Quod si voluntas impossibile est. E. & intellectus,

REGULA V.

Essentia rerum sunt sicut numeri.

IX. Metaph. c. III.

I. Vulgò dicunt: *Essentia rerum consistunt in indivisibili.* Ubi sciendum, bifariam posse aliquid dici indivisibile, primò absolute, quomodo punctum est indivisibile; secundò certò modò, ut, quod aliquid non possit dividi, ita ut ipsum maneat, quomodo mensura dicitur indivisibilis X. *Met. c. II.* ut linea pedalis, quæ est mensura linearum, quæ in ædificiis describendis ab architectis ducuntur. Si enim quicquã ab ista lineã auferas, non est amplius pedalis.

II. Priori modò non in universum verum est, essentias rerum esse indivisibiles, vel consistere in indivisibili, si verum est, formam non esse totam essentiam substantiarum corporearum, sed materiam esse ejus partem. Si enim ex materiã & formã harum rerum essentiæ sunt realiter composita, utiq; in easdem partes dividi possunt, quemadmodum reverà in morte anima à corpore separatur.